

Bölüm 4

TÜRKİYEDE BÜROKRASI

Hatun KORKMAZ¹

“Ortadoğu’ya yön veren iki ülke vardır: Sanatı ve edebiyatı ile İran, askeri ve bürokratik geleneği ile Türkiye”

İlber Ortaylı

Giriş

Her ne kadar kelime kökeni itibari ile özel sektöre de hitap etse de bugün bürokrasi denilince akla ilk olarak kamu bürokrasisi gelmektedir. Bu çalışma, kamu bürokrasisi ve Türkiye’deki seyri üzerine yoğunlaşmıştır. Kamu bürokrasisi, devletlerin işleyiş mekanizması, devlet çarkının döndüğü yer veya devlet ile bireyin buluştuğu nokta olarak tanımlanabilir. Tüm bu özelliklerinden dolayı bürokrasi, incelenmeye değer önemli bir konu olarak görülmüştür.

İlber Ortaylı’nın da ifade ettiği gibi Türkiye bürokratik yönden güçlü bir ülkedir. Bu güç, zaman zaman siyasi alan için bir direnç olarak görülmüş ve siyaset bürokrasi çatışması geçmişten günümüze sık sık yaşanır olmuştur. Şüphesiz bu durumun yaşanmasında, bürokrasinin sahip olduğu teknik ve uzmanlık gücünün siyasi alanda olmaması ve siyasi alanın sahip olduğu meşru gücün de bürokraside olmamasının önemli etkisi bulunmaktadır. Dolayısıyla siyasi alanda

¹ Dr. Öğr. Üyesi, Erciyes Üniversitesi, Siyaset Bilimi ve Kamu Yönetimi Bölümü, hatunkorkmaz@erciyes.edu.tr, ORCID iD: 0000-0002-0641-4576,

SONUÇ VE DEĞERLENDİRME

Bürokrasi kavramı, bürokrasinin gelişimi ve Türkiye’de bürokrasinin tarihsel sürecinin incelendiği bu çalışmada görülmektedir ki Türkiye’de bürokrasi, siyasi alanda yaşanan kargaşalar ve krizlerden oldukça etkilenmiştir ve etkilenmeye devam etmektedir. Siyasi alanın bu etkisi her ne kadar günümüzde yerini bilgi iletişim teknolojilerinde yaşanan değişim ve gelişmelere bırakmış olsa da yine de baskın etkisi gözle görülmektedir. Özellikle seçim sonrasında siyasi rengin değişmesi ile bürokrasinin dışlisi olarak görülen kamu personelinin tasfiyesi, sık yaşanan bir durum olagelmıştır. Siyasi kanadın asıl ve bürokrasi kanadının vekil olarak kabul edilmesi, vekilin asılın üzerinde hegemonik hale gelecek kadar güçlenmesinin potansiyel tehlike olarak görülmesi nedeniyle

Küresel düzeyde yaşanan bilgi iletişim teknolojilerindeki ilerlemeler, küresel siyasal ideolojik gelişmelerin bürokraside köklü değişiklikleri zorunlu kılması, Türkiye’de de bürokrasi konusunda bir dizi reformların hayata geçirilmesi ile sonuçlanmıştır. Ancak gereken bu köklü değişiklikler, basit bir nicel ve fiziksel değişimden ziyade zihinsel bir dönüşümü içermesi ve devlet birey arasındaki ilişkiyi yeniden formüle etmesi nedeniyle sancılı sürmüştür ve sürmeye devam etmektedir. Bu sürecin sancılı geçmesinde mevcut bürokrasinin kendi içinde değişime direnç göstermesi, bununla birlikte sistemsel, toplumsal ve siyasal sorunlar etkili olmuştur.

Bugün birçok fütüristin bürokrasi ile ilgili tahmini; gelecekte bürokrasinin fiziksel olarak yok olacağı veya minimum düzeyde olacağı şeklinde olsa da hala sıkı Weberyen bürokratik modelin uygulandığı kurumlar olduğu söylenebilir. Bürokrasi konusunda zıt tarafların bile uzlaştığı, aynı paydada mutabık kaldığı konu ise bürokratik değişimin çağın gereklerine uygun şekilde kaçınılmaz olduğudur. Değişimin ne yönde gerçekleşmesi gerektiği ise tartışma konusu olmaya devam etmektedir.

KAYNAKLAR

- Abadan, N. (1959). *Bürokrasi*, SBF Yayınları, No: 92-74, Ankara.
- Abadan, N. (1959). “Bürokrasi”, A.Ü. S.B.F Yayınları, Ankara.
- Adal, H. Ş. (1968). *Kamu Personel İdaresi*, A. Sait Matbaası, İstanbul.
- Akçakaya, M. (2016). “Weber’in Bürokrasi Kuramının Bugünü ve Geleceği”, *Gazi Üniversitesi Sosyal Bilimler Dergisi*, Cilt: 3 Sayı: 8, 275-295.
- Akın, O. S., 2011, “Küreselleşme Sürecinde Türkiye’de Bürokrasi Kavramı ve Olgusu Üzerine Bir İnceleme”, Ankara Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Doktora Tezi.
- Araza, A. ve Aslan, G. (2014) “Post-Modernizm ve Post-Bürokratik Örgüt Formları”, *İstanbul Ticaret Üniversitesi Sosyal Bilimleri Dergisi* Yıl:13 Sayı:25, s. 42.

- Ateş, H. (2013). "Postbürokratik Kamu Yönetimi", Kamu Yönetiminde Çağdaş Yaklaşımlar, A. Balcı, A. Nohutçu vd. (Editörler)., Seçkin Yayınevi: Ankara.
- Başaran, İ. (1984). *Yönetime Giriş*, A.Ü. E.F. Yayınları, Ankara.
- Beriş, H. E. (2009). *Tek Parti Döneminde Devletçilik*, Liberte Yayınları, Ankara.
- Bozkurt, V. (1998), "Cumhuriyet Döneminde Bürokrasi-Siyasal Elit Halk İlişkileri: 1923-1960", *Yeni Türkiye* 98/23-24, Özel Sayı 4.
- Çelik, N. (2015). Postbürokratik Kamu Yönetimi ve Demokrasi. *İstanbul Gelişim Üniversitesi Sosyal Bilimler Dergisi*, 2 (2), 135-152. DOI: 10.17336/igusb.80098.
- Çevik, H. H. (2010). *Kamu Yönetimi: Kavramlar, Sorunlar, Tartışmalar*, Seçkin Yayınları, Ankara,
- Çevikbaş, R., (2014), "Bürokrasi Kuramı ve Yönetimsel İşlevi", *Ekonomi ve Yönetim Araştırmaları Dergisi / Cilt:3 / Sayı:2 /*.
- Demirel, T. (2011). Türkiye'nin Uzun On Yılı Demokrat Parti ve 27 Mayıs Darbesi. İstanbul: İstanbul Bilgi Üniversitesi Yayınları.
- Dursun, D. (1992), Bürokrasi Teorisi ve Yönetim, *Sosyal Siyaset Konferansları Dergisi*, Sayı: 37-38, 133 – 149.
- Ercan, F., (2005) "Türkiye'de Yapısal Reformlar, (Haz. Fuat Ercan, Yüksel Akkaya), Kapitalizm ve Türkiye I, Kapitalizm, Tarih ve Ekonomi, Dipnot Yayınları, İstanbul.
- Eryılmaz, B. (1995). *Kamu Yönetimi*, Akademi Kitapevi, İzmir.
- Eryılmaz, B., (1993). *Bürokrasi*, Anadolu Matbaacılık: İzmir.
- Gerth, H.H., Mills, C. Wright (1986). *Sosyoloji Yazıları*, Çev. Taha Parla, Hürriyet Vakfı Yayınları, İstanbul.
- Güler, B. A. (1994) "Nesnesini Arayan Disiplin: Kamu Yönetimi", *Amme İdaresi Dergisi*, Cilt 27, Sayı 4, s. 3-19.
- Güzelsarı, S. (2000) 1990 Sonrası Anglo-Sakson ve Kıta Avrupası Devletlerinde Kamu Yönetiminde Yeni Yaklaşımlar, Basılmamış Yüksek Lisans Tezi, Hacettepe Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, Ankara.
- Hüseyin Y. (2008). *Türkiyenin İdari Reform Tarihi*, Turhan Kitabevi, Ankara.
- Kalfa, C. (2011), Kamu Yönetimi Disiplininin Gelişimi ve Kimlik Tartışmaları, *Süleyman Demirel Üniversitesi İktisadi ve İdari Bilimler Fakültesi Dergisi*, Vol.16, No.1 pp.403-417.
- Kayar, N. (2022). *Kamu Personel Yönetimi*, Ekin yayınevi, Ankara.
- Metin H. (1983). *Atatürk'te Devlet Düşüncesi, Çağdaş Düşüncenin Işığında Atatürk*, Eczacıbaşı Vakfı Yayınları, İstanbul.
- Mises, L. V. (1947), *Bürokrasi*, (Çev. Feridun Ergin), Türkiye Kamu Ekonomisi Yayınları, İstanbul.
- Ouchi, W. G. (1980), "Markets, Bureaucracies, and Clans", *Administrative Science Quarterly*, 25, 129-141.
- Özbudun, E. (1995). Türkiye'de Devlet Seçkinleri ve Demokratik Siyasal Kültür. Ankara: Türk Demokrasi Vakfı Yayınları.
- Polatoğlu, A., Ergun, T. (1992). "Kamu Yönetimine Giriş", *TODAİE Yayınları*, İstanbul.
- Sünnetçioğlu, S. B. (2019), "Hatıratlarda Türkiye'de Bürokrasi (1960-1980)", Yüksek Lisans Tezi, Danışman: Dr. Öğr. Üyesi Kerim ÇINAR, Afyon Kocatepe Üniversitesi.
- Şavkılı, C. Ve Aydın, T. (2013), «Atatürk Döneminde Bürokrasinin Yeniden Yapılandırılması». *Atatürk Araştırma Merkezi Dergisi*, 29: 67-90.
- TODAİE, (1998). *Kamu Yönetimi Sözlüğü*, TODAİE Yayını, No: 283, Ankara

- Toffler, A., (1981), *Üçüncü Dalga* (Çev. Ali Seden), Altın Kitaplar Yayınevi: İstanbul.
Türk Dil Kurumu Sözlüğü. TDK resmi web sitesi.
URL-1: <http://www.belgeler.com/kategoriler/> (02.04.2012).
- Üstüner, Y. (1995), “Kamu Yönetimi Disiplininde Kimlik Sorunsalı”, Kamu Yönetimi Disiplini Sempozyumu: Kuram ve Yöntem Sorunları (II) Grubu, 13-14 Ekim 1994, Ankara: TODAİE Yayını, Cilt 1, s. 59-69.
- Wilson, W. (1962) “İdarenin İncelenmesi”, Seçme Parçalar, çev. Nermin Abadan Unat, Ankara: Türk Siyasi İlimler Derneği Yayını.